

# РІДКІСНІ ВИДИ МІКСОМІЦЕТІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ УМОВ ЇХ ПЛОДОНОШЕННЯ

Морозова І.І.

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна,  
пл. Свободи, 4, м. Харків, 61077, Україна,  
e-mail: irina\_disco@yahoo.com

На плодоношення міксоміцетів істотно впливає низка факторів навколишнього середовища, як то тип субстрату, рівень зволоженості, температура, тощо. Екологічні особливості, притаманні більшості видів міксоміцетів помірних широт, вважаються добре вивченими. З цієї причини, під час флористичних досліджень плодові тіла міксоміцетів зазвичай шукають на типових субстратах та у найбільш сприятливі для спороутворення пори року.

Під час пошуку плодових тіл міксоміцетів, як маршрутним методом так і за допомогою метода вологої камери, дослідники зазвичай звертають увагу на такі субстрати як деревина, кора, рослинний опад та мохи. Польовий збір зразків міксоміцетів на рівнинних територіях України зазвичай проводять протягом теплого періоду року (червень-жовтень) і припиняють з настанням холодів (Nannenga-Bremekamp, 1993; Леонтьєв та ін, 2010). Проте, існує низка видів, які мають унікальні екологічні особливості, через що їх виявлення стає більш вірогідним під час вивчення нетипових субстратів або у несприятливу для більшості видів пору року. Не зважаючи на ґрунтовні дослідження міксоміцетів, що проводяться у різних регіонах України останнім часом, збір зразків у малодосліджених умовах середовища дозволив нам виявити рідкісні та маловідомі види.

Серед різноманітних субстратів, які здатні колонізувати міксоміцети, послід тварин вивчений значно меншою мірою, хоча відомо, що на ньому розвивається унікальний комплекс копрофільних видів міксоміцетів (Новожилов, 2005). Це підтверджує виявлення нами на цьому субстраті рідкісного виду *Didymium dubium* Rostaf. (Physaraceae). Плодові тіла *D. dubium* були отримані О.Ю. Акуловим в умовах вологої камери на посліді коня, зібраному на території відділення «Трьохізбенський степ» Луганського природного заповідника 5 травня 2011 р. Дотепер на території України цей вид був знайдений лише у Карпатах (Кривомаз, 2005) та Криму (Остроушко, 2007). Знахідка *D. dubium* на Луганщині є першою для рівнинної території України.

Факт виявлення декількох рідкісних видів міксоміцетів у холодну пору року також є досить цікавим. У період з 06.12.2009 по 25.03.2010 рр. на території НПП «Гомільшанські ліси» (Харківська область) нами було знайдено три флористично та, можливо, созологічно рідкісних види міксоміцетів – *Reticularia olivacea* (Ehrenb.) Fr. (Reticulariaceae), *Comatricha filamentosa* Meyl. (Stemonitaceae) та *Metatrichia floriformis* (Schwein.) Nann.-Bremek. (Trichiaceae) (Морозова, 2010). В Україні усі ці види дотепер були представлені лише однією знахідкою. Види *C. filamentosa* та *M. floriformis* були виявлені на території Карпатських лісів (Krzeminiowska, 1934; Кривомаз, 2010). Місце єдиної знахідки *Reticularia olivacea* (Ehrenb.) Fr. М. Я. Зеровою у «Визначнику грибів» не вказано (Зерова, 1967).

Знахідки *M. floriformis* у Європі представлені дуже широкою варіацією дат, більшість з яких припадає саме на холодний період року. Тому ми вважаємо, що цей вид адаптований до плодоношення взимку або принаймні під час зимової відлиги. Види *C. filamentosa* та *R. olivacea* у світі відносяться до числа флористично рідкісних. Вони представлені поодинокими знахідками, серед яких також представлені випадки плодоношення у холодний період року (The Eumycetozoa research project, 2008).

Ми припускаємо, що для більшої повноти виявлення видового складу міксоміцетів можуть бути надзвичайно корисними додаткові обстеження їх біотопів у холодний період та цілеспрямоване обстеження таких субстратів, як послід тварин.

Роботу виконано під керівництвом к.б.н. Акулова О.Ю.

## Abstract.

Importance of survey in cold season and investigation of specific substrata such as animal dung in floristic research of Myxomycetes is shown. Revealing of several rare Myxomycetes species is detected. *Metatrichia floriformis* (Schwein.) Nann.-Bremek. and *Didymium dubium* Rostaf. are reported for the first time as new species for the plain territory of Ukraine.